

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2020 yılının ilk sayısı olan Mart, 21. Cilt, 1. Sayısı ile yeniden karşınızdayız. Her zaman olduğu gibi, öncelikle dergimize katkı sağlayan yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza, Akademik Danışma Kurulumuza ve Editörler Kurulumuza sizlerin huzurunda teşekkür ediyorum. Editörler Kurulu olarak dergimizi niceliksel ve niteliksel olarak daha üst seviyelere taşımak için yoğun çaba sarf ettiğimizi sizlere bildirmek isterim.

Bu sayımızda yer alan makaleleri tanıtmaya geçmeden önce sizleri dergimize ilişkin iki önemli gelişmeden haberdar etmekten mutluluk duyuyorum. İlk olarak, 2020 yılından itibaren Özel Eğitim Dergisinde yayınlanan makalelerin kalitesini daha da artırmak amacıyla *ön değerlendirme* sürecini başlattık. Bu süreçte ön inceleme sonucunda derginin yayım ve yazım kurallarına uygun olan ve benzerlik oranı uygun bulunan makaleler hakem değerlendirmesine geçmeden önce editöryal ön değerlendirmeye alınacaktır. Bu amaçla makalelerin derginin kapsamına uyup uymadığı ve ana bölümler ile içeriğin araştırma raporlama süreçlerine uygun olup olmadığı editöryal ekip tarafından değerlendirilecektir. Ön değerlendirme sonucunda dergimizin kapsamı veya dergimizin yayım ve yazım kuralları açısından uygun bulunmayan ya da özgün olmayan makaleler, hakem değerlendirmesine gönderilmeden reddedilebilecektir. İkinci olarak, yazarlarımızın zaman açısından mağduriyet yaşamalarını önleyebilmek ve editöryal okuma süreçlerini hızlandırmak amacıyla Editörler Kurulumuza üç yeni arkadaşımız daha katıldı. Editör Yardımcısı olarak Hacettepe Üniversitesi'nden *Doç. Dr. Seray OLÇAY-GÜL*, Gazi Üniversitesi'nden *Dr. Öğr. Üyesi Eylem DAYI* ile Anadolu Üniversitesi'nden *Dr. Öğr. Üyesi Gülden BOZKUŞ-GENÇ*'e ve İngilizce Dil Editörü olarak Hacettepe Üniversitesi'nden *Öğr. Gör. Dr. Şevket ÖZDEMİR*'e aramıza hoşgeldiniz diyerek başarılar diliyorum.

Dergimizin bu sayısında da her zamanki gibi altı araştırma ve iki derleme makalesi yer almaktadır. Bu çalışmalarını kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu sayımızda yayımlanan ilk araştırma makalesi *Şenay DELİMEHMET-DADA* ve *Cevriye ERGÜL* tarafından yürütülen "*Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Öğrencilerin Sözcük Bilgisi ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki*" adlı çalışmadır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve normal gelişim gösteren öğrencilerin sözcük bilgileri ve okuduğunu anlama performansları ile bu becerileri arasındaki ilişki düzeyi incelenmiştir. Çalışma grubunu 30 öğrenme güçlüğü olan ve 30 normal gelişim gösteren toplam 60 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların tümü 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrenciler arasından seçilmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi ve Formel Olmayan Okuma Envanteri kullanılarak toplanmıştır. Analizler sonucunda, sözcük bilgisi ve okuduğunu anlama becerilerinde öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarından anlamlı olarak daha düşük performans sergiledikleri görülmüştür. Öğrencilerin sözcük bilgileri ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde ise; öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin bu becerileri arasında kısmi olarak anlamlı bir ilişki bulunurken normal gelişim gösteren öğrenciler için bu beceriler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

"*Otizm Spektrum Bozukluğu Olan ve Tipik Gelişim Gösteren Çocukların ve Annelerinin Jest Kullanımlarının Karşılaştırılması*" adlı ikinci araştırma makalesi *Işık AKIN-BÜLBÜL*, *Selda ÖZDEMİR* ve *Gökhan TÖRET* tarafından kaleme alınmıştır. Araştırmada 11-72 ay aralığındaki otizm spektrum bozukluğu olan (OSB; 6 kız, 24 erkek) ve tipik gelişim gösteren (TGG; 13 kız, 17 erkek) çocukların ve annelerinin jest kullanım düzeyleri sosyal etkileşim (SE), ortak dikkat (OD), davranış düzenleme (DD) ve sergilenen tüm jestlerin toplamından elde edilen toplam (TPLM) jest kategorilerinde incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, OSB olan çocukların tüm jest kategorilerinde daha düşük düzeyde jest sergileyerek TGG akranlarından farklılaştıklarını göstermiştir. OSB olan çocuğa sahip annelerin ise DD, SE ve TPLM jest kategorilerinde daha düşük düzeyde jest sergileyerek TGG çocuğa sahip annelerden anlamlı düzeyde farklılaştıkları belirlenmiştir. OSB olan ve TGG çocukların jest kullanım farklılıklarının, annelerinin jest kullanımlarından kaynaklanıp kaynaklanmadığı incelendiğinde, OSB olan ve TGG çocukların jest kullanımlarındaki puan farklılığının annelerinden bağımsız olduğu bulunmuştur. Annelerin jest kullanımındaki farklılığın, çocukların jest kullanımından kaynaklanıp kaynaklanmadığı incelendiğinde ise sonuçlar, OSB olan çocukların annelerinin SE ve TPLM jest kategorisine ait puanlarında bulunan farklılığın kaynaklarından birinin çocukların jest kategorilerinden elde ettikleri puan farklılığı olduğunu göstermiştir.

Üçüncü araştırma makalesi *Gönül TEKKURŞUN-DEMİR* ve *Ekrem Levent İLHAN* tarafından yürütülen "*Engelli Sporcularda Spora Katılım Motivasyonu*" adlı çalışmadır. Araştırma, Türkiye Bedensel-İşitme-Görme Engelliler Spor Federasyonları bünyesinde lisanslı olarak spor yapan engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Nicel modelde desenlenen araştırmaya toplam 303 engelli sporcu katılmıştır. Araştırmada boyut toplam puanları bakımından spora katılım motivasyonu en yüksek grubun bedensel engelli sporcular olduğu, bunu görme engelli ve işitme engelli sporcuların izlediği tespit edilmiştir. Milli olan sporcuların dış motivasyonlarının, milli olmayan sporculara göre anlamlı olarak yüksek olduğu, yaş arttıkça

motivasyonsuzluğun anlamlı olarak azaldığı, işitme engelli kadın sporcuların aynı engel grubu içerisinde iç ve dış motivasyon puanlarına göre erkek sporcularda anlamlı olarak yüksek motivasyona sahip oldukları, bedensel engelli sporcuların genel olarak spor yapma güdülerinin fiziksel gelişim ile ilişkili olduğu, görme engelli sporcuların iç motivasyon faktörleri arasında “sporun özgür hissettirmesi” özelliğinin daha çok vurgulandığı, işitme engelli sporcularda ise diğer engel gruplarındaki sporculara göre “motivasyonsuzluğun” ön plana çıktığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, milli olan sporcuların milli olmayan sporculara göre ve bedensel engelli sporcuların işitme ve görme engelli sporculara göre spora katılım motivasyonlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca spora katılım motivasyonu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmazken, spor yaşı ile anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Orhan AYDIN ve Atilla CAVKAYTAR tarafından kaleme alınan dördüncü araştırma makalesi “*Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Çocuğa Temel Matematik Becerilerinin Öğretiminde Baba Eğitim Programının Etkililiği*” adını taşımaktadır. Araştırmada baba eğitim programına katılan bir baba tarafından sunulan öğretimin otizm spektrum bozukluğu olan çocuğun temel matematik becerilerini edinmesi üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında çocuğun performansına ilişkin nasıl yoklama alınacağına ve sistematik öğretim ve eşzamanlı ipucuyla öğretim süreçlerine ilişkin bir baba eğitim programı hazırlanmıştır. Eğitimlerden sonra ayrıca babaya çocuğuna öğreteceği ilk iki becerinin öğretiminde model olabilecek video modeller verilmiştir. Uygulama süreci içerisinde ise ilk iki beceri öğretiminde babanın performansına ilişkin araştırmacı tarafından dönüt sağlanmıştır. Davranışlar arası çoklu yoklama modeline göre tasarlanan araştırmacının bulguları, babanın sunduğu eşzamanlı ipucuyla öğretimin çocuğunun temel matematik becerileri öğrenmesinde etkili olduğunu göstermiştir. Babaya sunulan performans dönütü ile uygulama güvenilirliğinde artış olduğu görülmüştür. Son beceri öğretiminde ise baba ipucu ve dönüt almadan eşzamanlı ipucuyla öğretim uygulamasını yüksek düzeyde güvenilirlikle gerçekleştirmiştir.

Beşinci araştırma makalesi olan “*Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Öğrencilere Yönelik Metaforik Algıları (Gazi Üniversitesi Örneği)*” adlı çalışma *Eylem DAYI, Gökhan AÇIKGÖZ ve Ayşe Nur ELÇİ* tarafından yürütülmüştür. Araştırmada Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma modeli kapsamında olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmacının çalışma grubunu Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü 1, 2, 3 ve 4. sınıfa devam eden gönüllü 267 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmacının verileri “Engelli öğrenciler benim için gibidir; çünkü, dir.” cümlesinin yer aldığı açık uçlu form ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının sekiz kategoride 102 metafor ürettiği görülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrenciler için en çok çiçek ve herkes metaforlarını kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik algılarının genelde olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

“*Özel Yetenekli Öğrenciyi Anlamak: Bir Durum Çalışması*” adlı altıncı araştırma makalesi *Abdullah ÇETİN ve Serkan ÜNSAL* tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada ilkökul ikinci sınıfta okuyan özel yetenekli bir öğrencinin; tanılanma sürecini, özelliklerini, bu özelliklerinin eğitime yansımalarını ve öğretmenin onun gelişimine katkı sağlamak için gerçekleştirdiği etkinlikleri tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmacının çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Kahramanmaraş ilinde görev yapan bir öğretmen ile özel yetenekli öğrencisi Nehir oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında gözlem, görüşme ve doküman incelenmesi yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmacının sonucunda Nehir’in özel yetenekli olduğunu sınıf öğretmeninin fark ettiği ve tanılanması için Bilim ve Sanat Merkezine yönlendirdiği, üzerinde sıklıkla durulan ve araştırma bulguları ile de desteklenmiş özel yetenekli öğrencilerde bulunabilecek özelliklerin birçoğunu gösterdiği ancak bazılarını göstermediği belirlenmiştir. Aynı zamanda Nehir’in, öğretmenin mesleki gelişimine katkıda bulunduğu, arkadaşlarını da olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca Nehir’in gelişimine katkı sağlamak için öğretmenin destekleme, değer verme ve ailesiyle iletişim halinde olma gibi davranışlar sergilediği tespit edilmiştir.

Burcu AKTAŞ, Mehtap KOT ve Ahmet YIKMIŞ tarafından kaleme alınan “*Özel Eğitimde Geçiş Planlama ve Hizmetleri*” adlı çalışma bu sayımızda yayınlanan ilk derleme makalesidir. Araştırmacılar geçişi, bireylerin yaşantılarında çeşitli değişiklikler gerektiren ve yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlamışlardır. Bu süreçte özel gereksinimli bireylerin, birtakım zorluklarla karşılaştığını ve desteğe ihtiyaç duyduklarını, ayrıca geçiş hizmetleri planlamasının, özel gereksinimli bireylerin değişim gerektiren çeşitli süreçlere uyumlarını sağlamak ve özel gereksinimli bireyler ile ailelerine verilen destek hizmetlerini sürekli hale getirmek amacı ile yapıldığını ifade etmişlerdir. Araştırmacılar geçiş dönemlerinin erken müdahale programları, okul öncesi, anasınıfı, ilkökul, ortaokul, lise, yükseköğretim, iş yaşamı ve toplumsal yaşama geçişi kapsayan uzun soluklu bir süreci içerdiğini belirtmişlerdir. Türkiye’de geçiş planlamaları ile ilgili belirgin yasal dayanakların bulunmamasının özel gereksinimli bireylerin tüm geçiş dönemlerinde çeşitli zorluklar yaşamalarına, programlar arasında kopuklukların

olmasına, kendilerine sunulan özel eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamamalarına neden olduğu da öne sürülmüştür.

Bu sayımızda yer alan ikinci derleme çalışması *Tahir Mete ARTAR* ve *Yasemin ERGENEKON* tarafından kaleme alınan “*Gelişimsel Yetersizliği Olan Yetişkinler İçin İhmal Edilen Bir Zaman Dilimi: Serbest Zaman*” adını taşımaktadır. Araştırmacılar çalışmanın amacını, gelişimsel yetersizliği olan yetişkinlerin yaşamında önemli bir yer kaplayan serbest zaman kavramına yönelik temel kavramların açıklanması, gelişimsel yetersizliği olan bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımındaki sorunların ortaya konması ve ilgili araştırma bulgularından yola çıkılarak öneriler geliştirilmesi olarak açıklamışlardır. Çalışma kapsamında öncelikle serbest zaman, serbest zaman etkinliklerine yönelik sınıflandırmalar, serbest zaman etkinliklerinde sergilenen gerekli ve ilgili beceriler ile serbest zaman eğitimi kavramları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Ayrıca, araştırmacılar tarafından yetişkinlik dönemindeki gelişimsel yetersizliği olan bireyler açısından serbest zaman etkinliklerinin önemi ve bu etkinliklere katılımı karşılaşılan sorunlar da paylaşılmıştır. Son olarak makalede ilgili alanyazından yola çıkılarak bu bireylerin serbest zamanlarını daha nitelikli geçirebilmeleri için paydaşlara öneriler sunulmuştur.

Sevgili Okurlarımız, Dergimizin zamanında çıkması ve niteliğinin artırılması için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulunda yer alan çalışma arkadaşlarımız *Doç. Dr. Seray OLÇAY-GÜL*, *Dr. Öğr. Üyesi Şeyda DEMİR*, *Dr. Öğr. Üyesi Gamze ALAK*, *Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAHAP-KUDRET*, *Dr. Öğr. Üyesi Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ*, *Dr. Öğr. Üyesi Eylem DAYI*, *Dr. Öğr. Üyesi Gülden BOZKUŞ-GENÇ* ile *Öğr. Gör. Şevket ÖZDEMİR*’e ve Teknik Koordinasyon Sorumluları *Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA*, *Araş. Gör. Yasemin ŞENGÜL*, *Araş. Gör. Cebail KARADAŞ* ile *Araş. Gör. Samet Burak TAYLAN*’a sizlerin huzurunda çok teşekkür ediyorum.

Siz değerli okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize destekleriniz ve katkılarınız için tekrar teşekkür ediyorum ve süreçteki desteklerinizi ve katkılarınızı sürdürmenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum. 2020 Haziranda yayınlanacak olan ikinci sayımızda tekrar buluşmayı diliyorum...

Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU